

Рецензії

ФЕНОМЕН МИСТЕЦТВА ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОГО КНЯЗІВСТВА

Богдан КІНДРАТЮК

доктор мистецтвознавства,
професор Навчально-наукового інституту мистецтв
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

**Чуйко Олег. Мистецтво Галицько-
Волинського князівства в контексті
міжнародних взаємозв'язків.**

**Івано-Франківськ : Прикарпат.
нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2020. 412 с.**

Підготовка в Україні до відзначення 1100-річчя давнього Галича (1998), 800-річчя об'єднання Галицько-Волинських земель в єдину державу (1999) — спадкоємицю Київської Русі, повернули науковців старшої генерації до подальшого вивчення історії Галицько-Волинського князівства, узагальнення здобутків його культури. Водночас появилось нове покоління її дослідників, активізувалися результативні пошуки медієвістів у ділянці своєрідного мистецтва цієї держави, розширилося коло тих, хто ним цікавиться.

Завдяки поважному доробку науковців мистецтво Галицько-Волинського князівства вималювалося складним і різноаспектним комплексом явищ, значимим етапом в історії української культури. Розгляд зазначених проблем особливо актуальний у добу стрімких глобалізаційних процесів, нівелювання етнічних прикмет. Не випадково появилася праця О. Чуйка, де не тільки зібрані й узагальнені надбання попередніх дослідників і систематизовані представлені надбання стосовно вивчення мистецтва Галицько-Волинської Русі, а й висвітлено його в аспекті міжнародних взаємовпливів.

Медієвістичні студії О. Чуйка побудовані на міцному теоретико-методологічному підґрунті дослідження мистецтва Галицько-Волинського князівства, зокрема автор ураховує зв'язок історичного процесу із життям народу, приділяє увагу пошуку маловідомих пам'яток і мистецтвознавчому опису археологічних знахідок, нових джерел, їх уведенню в науковий обіг, висвітлює професійну діяльність українських майстрів минулого, їх уміння запозичити все краще й творчо його адаптувати у своїх виробках. Це допомогло автору рецензованої монографії системно й комплексно дослідити побутування мистецтва згаданого ареалу в українській культурі, описати трансформування нею зовнішніх впливів і передачу своїх надбань.

Завдяки з'ясованій суті головних питань наукового пошуку, О. Чуйко послідовно висвітлює в розділі, присвяченому історіографії та джерелам вивчення духовного й матеріального спадку Галицько-Волинського князівства в аспекті його міжнародних взаємозв'язків, теоретичну базу студій мистецтва згаданого ареалу (історико-науковий, культурологічний і мистецтвознавчий дискурси), окреслює застосовані методи дослідження в контексті міжетнічних культурних контактів. У наступному розділі описано зовнішні зв'язки населення західних теренів

Київської Русі в європейському культурному розвитку. Це потребувало показу особливостей заселення Карпатського регіону й Волині в системі міжетнічних взаємин (історичний аспект), побутування в цьому ареалі релігійного синкретизму, опису туземних храмових споруд центричного типу в контексті Кирило-Методіївської духовної традиції. У третьому розділі «Зовнішньополітичні та торговельно-економічні зв'язки Галицько-Волинського князівства як стимул культурно-мистецьких процесів» виокремлено русько-польський взаємообмін, взаємовідносини цього князівства з країнами Центральної, Західної та Північної Європи, вектори торговельно-економічних і культурних стосунків із Візантією та балканськими державами, русько-скандинавські зв'язки в культурному просторі європейського Середньовіччя, культурні впливи в системі економічних взаємин Галицько-Волинської Русі зі Сходом. Наступний розділ присвячений висвітленню міжкультурного взаємообміну у сфері декоративно-прикладного мистецтва. Тут повернуто увагу до художньо-стилістичних інспірацій у предметах християнського культу й амулетах, виділено прояв візантійської традиції в декоративно-прикладному мистецтві Галицько-Волинської держави й подано аналіз ремісничих артефактів східного походження на її теренах. Взаємовпливи в архітектурі й образотворчому мистецтві розкрито в п'ятому розділі монографії. Він присвячений показу еволюції давньогалицької культурної архітектури X–XIV століть, зокрема завдяки упровадженню візантійсько-київського досвіду в храмовому будівництві й образотворчому мистецтві, ладнанні храмового інтер'єру; цікаво окреслено своєрідність тогочасної галицько-волинської архітектури в порівнянні з пам'ятками інших давньоруських земель (конструктивна основа, техніко-технологічні особливості та пластичний декор).

Важливо, що окреслені зовнішньополітичні, економічні й культурні міжнародні зв'язки Галицько-

Волинської держави та їхній вплив на її мистецьку культуру поєднано з вивченням розвитку міжетнічних контактів. У праці проаналізовано предметно-речові пам'ятки, виділено їхні регіональні відмінності стосовно стилістики, іконографії, тягlosti традиції, рівня адаптації позамісцевих культурних впливів, виявлено характерності пам'яток архітектури, ікономалярства, декоративно-прикладного мистецтва Галицько-Волинських земель у контексті загальноєвропейських культурно-мистецьких процесів того часу, доречно з'ясовано роль ремісничих і торговельних центрів Галицьких земель і Волині як інтеграційних чинників у сфері взаємин з іншими культурами.

У рецензованій монографії автору вдалося висвітлити мистецтво Галицько-Волинської держави важливим компонентом україністики як сукупності інтелектуальних знань про Україну та її народ, тому праця О. Чуйка вможливує глибоке пізнання минулого й підложжя особливостей українців, сприятиме зміцненню їх ідентичності, підкріпить їхні потуги стосовно новітніх процесів реінтеграції в загальноєвропейське культурне середовище.

Загалом позитивно оцінюючи пророблену О. Чуйком вельми об'ємну роботу, варто додати одне важливе зауваження: слід критичніше оцінювати потенційні можливості багатьох авторів стосовно чіткішого окреслення міжнародних взаємозв'язків, їхньої дії на розвій не тільки мистецтва згаданого князівства, але і його сусідів.

Безумовно, монографія О. Чуйка є поважним внеском у дослідження мистецтва Галицько-Волинської держави в аспекті його міжнародних взаємозв'язків і міжетнічних контактів. Вона ще більше активізує наукові студії у цьому напрямку, зокрема стосовно детальнішого опису своєрідних мистецьких творів, їх особливостей не тільки на теренах Галицько-Волинської Русі, а й суміжних країн. Звісно, у перспективі це потребуватиме ретельнішого пошуку й узагальнення їх артефактів різних жанрів.